

Anna Gryta

Biblioteka Główna

ZUT w Szczecinie

Użytkownicy biblioteki wobec e-zasobów na przykładzie Biblioteki Głównej ZUT w Szczecinie

Od kilkunastu lat hybrydowy charakter bibliotek zmienia się w kierunku biblioteki wirtualnej. Coraz większy udział w zasobach biblioteki mają zbiory elektroniczne udostępniane on-line.

W przypadku naszej biblioteki w ciągu ostatnich trzech lat odnotowano spadek liczebności zbiorów drukowanych (Tab. 1). W przypadku książek o ok. 20 tys. vol. a dla czasopism to 6 tys. vol. W tym samym czasie przyrost dostępnych dla użytkowników tytułów e-książek wyniósł z prawie 34 tys. w 2013 r. do 85 tys. w 2015 r. Na marginesie, gdy zaczęliśmy zliczać tytuły e-książek dostępne w 2016 r. wyszło aż 130 tys. tytułów. W przypadku e-czasopism wzrost jest na stabilnym poziomie i w ciągu ostatnich trzech lat przybyło około 4 tys. tytułów.

Tabela 1. Liczebność zbiorów drukowanych i elektronicznych

Użytkownicy biblioteki wobec e-zasobów				
Liczebność zasobów				
ROK	ZBIORY DRUKOWANE [VOL.]		ZBIORY ELEKTRONICZNE [L. TYTUŁÓW]	
	KSIĄŻKI	CZASOPISMA	KSIĄŻKI	CZASOPISMA
2013	423 990	129 603	33 799	34 081
2014	420 070	126448	82 906	35 504
2015	412 020	123 723	85 945	38 966

Ogólnie można też stwierdzić, że wzrasta wykorzystania przez użytkowników naukowych baz danych, tylko nieliczne bazy odnotowują spadek zainteresowania (Tab.2)

Tab. 2. Wykorzystanie naukowych baz danych

Lp.	Baza	2015			2014	2013
		e-Czasopisma liczba tytułów	e-Książki liczba tytułów	Bazy - liczba sesji i pobrane pełnych tekstów		
1.	EBSCO	StatEL 12 592 (9373 nauk. + 3219 inne)	1987	Adm. liczba sesji 5021 pobrane pełne teksty 2222	pobrane pełne teksty 2396	pobrane pełne teksty 2810
2.	Ibuk Libra	---	594 1169 – razem z darmowymi	Adm. baza liczyli kolębek liczba owar. 11 407 liczba pobranych stron 261 510 czas czytania: 1370 godz. liczba sesji: 6565	baza liczyli kolębek 494 liczba owar. 7 570 liczba pobranych stron 153 839 czas czytania: 820 godz. liczba sesji: 4 327	baza liczyli kolębek 432 liczba owar. 1 333 liczba pobranych stron 18 334 czas czytania: 360 godz.
3.	IEEE	Scopu 283	---	ICM pobrane pełne teksty 11 347	ICM pobrane pełne teksty 9 833	ICM pobrane pełne teksty 12 282
4.	Knovel Library	---	4392	Adm. liczba sesji 2 755 pobrane pełne teksty (rozdziały) 19 158	ICM liczba sesji 3 219 pobrane pełne teksty 16 583	ICM liczba sesji 2 928 pobrane pełne teksty 10 530
5.	Science Direct	StatEL 2246	StatEL 1641	Adm. pobrane pełne teksty: 150 195 (329 infona + 144972 SDOL + 4994 ICM) liczba przeszukań SDOL: 18 542	pobrane pełne teksty: 106 632 (101 196 SDOL + 5434 ICM) liczba przeszukań SDOL: 18 703	pobrane pełne teksty: 101 225 liczba przeszukań SDOL: 24 513
6.	Scopus	---	---	Adm. liczba sesji 12 156 liczba przeszukań 23 718	ICM liczba sesji 10 423 liczba przeszukań 27 780	ICM liczba sesji 9 163 liczba przeszukań 28 241
7.	Springer	ICM 2799	---	ICM pobrane pełne teksty 18 178 (Infona 72 + ICM 1226 + online 16880)	ICM pobrane pełne teksty 774 452 (ICM 1212 + online 773 240)	ICM pobrane pełne teksty 19 469
8.	Springer e-books	---	StatEL 77 258	ICM pobrane pełne teksty (rozdziały) 43 667 (infona 1 + Online 43 667)	ICM pobrane pełne teksty 64 473	ICM pobrane pełne teksty 46 550
9.	Web of Science	---	---	ICM liczba sesji 13 828 (ICM 41 + Online 13 787) liczba przeszukań 36 420 (ICM 23 + online 36 397)	ICM liczba sesji 6 271 (187 + 6 084) liczba przeszukań 25 464 (192 + 25 272)	ICM liczba sesji 6 531 liczba przeszukań 39 453
10.	Wiley Online Library	Scopu 1348	---	ICM pobrane pełne teksty 13 257	pobrane pełne teksty 12 173	pobrane pełne teksty 10 833

Dominuje opinia, że użytkownicy bibliotek domagają się stałego wzrostu udziału zasobów dostępnych on-line, czy też pełnej digitalizacji zasobów. Czy rzeczywiście tak jest?

W dniach 17.05.2016 r. - 06.06.2016 r. przeprowadziliśmy w naszej bibliotece ankietę dotyczącą badania satysfakcji użytkowników z usług świadczonych przez bibliotekę. Znalazły się w niej również pytania dotyczące ogólnie rzecz ujmując e- zasobów.

Otrzymaliśmy zwrotnie 95 wypełnionych ankiet. Wśród respondentów było: 55% pracowników naukowych, 31% studentów studiów stacjonarnych, o statusie inny było 12% i 1% doktorantów. Wśród ankietowanych przeważały kobiety (55%) (Rys. 1).

Rys. 1. Respondenci ankiety

Wśród pytań w ankiecie znalazło się pytanie o cel odwiedzin biblioteki, zarówno w wymiarze rzeczywistym jak i wirtualnym. Co się okazało? Nadal najczęstszym celem wizyty w bibliotece jest chęć wypożyczenia zbiorów do domu (67%), z katalogów elektronicznych on-line korzysta 66% respondentów. Korzystanie z zasobów elektronicznych typu bazy danych, czasopisma i książki elektroniczne zadeklarowało 52% respondentów. Z informacji zamieszczanych na stronie domowej biblioteki korzysta 29% ankietowanych. Zaś z komputerów i Internetu w bibliotece tylko 18% (Rys. 2).

Rys. 2. Cel odwiedzin biblioteki

W formularzu ankiety znalazły się również pytania dotyczące kompletności, przydatności i aktualności zbiorów drukowanych oraz tych dostępnych w wersji elektronicznej (Rys. 3). Ankietowani w podobny pozytywny sposób ocenili kompletność zbiorów drukowanych i elektronicznych. Procent dobrych i bardzo dobrych ocen (5 i 6) w przypadku tych pierwszych wyniósł 61, a w odniesieniu do elektronicznych zasobów 64. Podobnie sytuacja przedstawia się w odniesieniu do przydatności zasobów. Dla drukowanych to 71% ocen 5 i 6, a dla elektronicznych 76%. Znaczącą różnicę możemy stwierdzić dopiero przy ocenie aktualności tych źródeł. Dla zbiorów drukowanych wynosi ona 49% (oceny 5 i 6), a dla elektronicznych 75%.

Rys. 3. Porównanie zbiorów drukowanych i elektronicznych

Z możliwości korzystania z komputerów i Internetu na terenie biblioteki zadowolonych jest 81% użytkowników. Pozytywnie (ocena 4) wypowiedziało się jeszcze 12% ankietowanych. 7% nie widzi potrzeby korzystania z tych udogodnień w bibliotece (1% ocena 1, 1% ocena 2 i 5% ocena 3) (Rys.4).

Rys.4. Ocena możliwości korzystania z komputerów i Internetu

Słabszą ocenę uzyskała możliwość korzystania na terenie biblioteki z urządzeń kopiujących. Dobrze (ocena 5) i bardzo dobrze (ocena 6) wypowiedziało się 64% ankietowanych (po 32% każdej z ocen). Nadal pozytywnie 9 wyraziło się jeszcze 16% respondentów (ocena 4). Usługa nie odpowiada 20% użytkowników (5% ocena 1, 4% ocena 2 i 11% ocena 3).

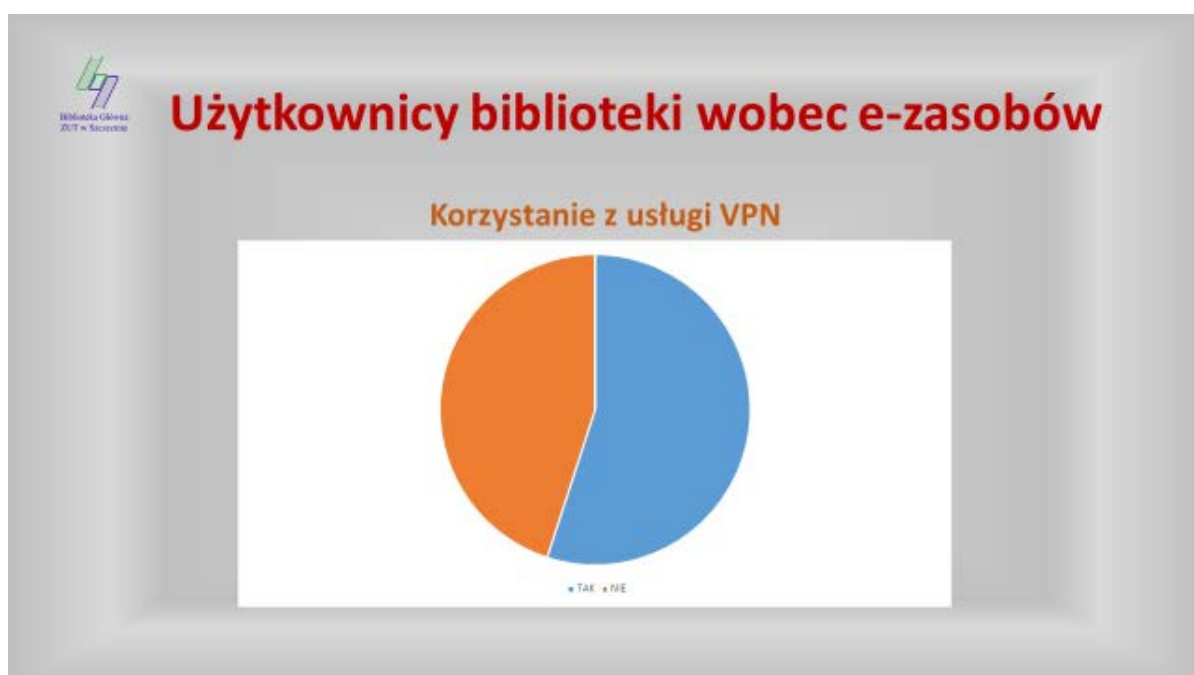
Biblioteka Główna ZUT w Szczecinie oferuje swoim użytkownikom również możliwość przeglądania zasobów elektronicznych przez multiwyszukiwarkę EDS. Magia tzw. jednego okienka nie do końca się sprawdza. Dobrze (ocena 5) i bardzo dobrze (ocena 6) na jej temat wypowiedziało się 71% ankietowanych (Rys. 5).

Rys. 5. Korzystanie z multiwyszukiwarki

Dostęp do zasobów elektronicznych biblioteki z dowolnego miejsca w systemie 7/24 zapewnia wirtualna sieć prywatna (VPN), usługa oferowana przez Uczelniane Centrum Informatyki UCI. Ponad połowa (55%) ankietowanych zadeklarowało korzystanie z wirtualnej sieci prywatnej (Rys. 6).

Rys. 6. Korzystanie z wirtualnej sieci prywatnej

W ankiecie znalazło się również pytanie otwarte, gdzie użytkownicy mogli zaproponować zmiany, które poprawiłyby jakość usług świadczonych przez bibliotekę. Wśród propozycji znalazły się postulaty zakupu większej liczby tytułów w serwisie Ibuk LIBRA, czy Springer. Umieszczane w tym miejscu komentarze świadczyły o tym, że nasi użytkownicy nie mają pełnej wiedzy o oferowanych im zasobach, co skłoniło nas do podjęcia działań promocyjnych.

W świetle wyników przeprowadzonej ankiety nie możemy jednoznacznie stwierdzić, że użytkownicy biblioteki chcą, aby zasoby biblioteki były w pełni zdigitalizowane. Nadal przeważa chęć posiadania drukowanej, papierowej wersji dzieła. Mocną stroną e-zasobów jak wykazały wyniki ankiety jest ich aktualność. Z drugiej strony użytkownicy sami pozbawiają się dostępu do zasobów 7/24 nie instalując dostępnego dla nich oprogramowania.

Gromadzenie i udostępnianie e-zasobów to dla bibliotek duże wyzwanie. Wiąże się z podpisywaniem umów z wydawcami, zawiązywaniem konsorcjów, rozwiązywaniem problemów natury prawnej. Nie ma też jasno określonych przepisów dotyczących opracowania tego typu zasobów. Pytaniem jest również jak skutecznie promować e-zasoby? Liczymy, że nasze dzisiejsze spotkanie pozwoli na wymianę doświadczeń w szeroko pojętym temacie e-zasobów. Może uda nam się przedyskutować pewne zagadnienia i znaleźć rozwiązanie niektórych problemów.